

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA

Dotazník o vývoji ponuky a dopytu na trhu úverov

Jún 2007

Zhrnutie

V júli 2007 NBS opäť uskutočnila prieskum, ktorého cieľom bolo zistiť vývoj na trhu úverov. Prieskumu sa zúčastnilo 16 bánk a 3 pobočky zahraničných bánk. Objem úverov poskytnutých týmito bankami a pobočkami zahraničných bánk predstavoval 98% z celkového objemu poskytnutých úverov klientom.

V prvom polroku 2007 došlo v sektore úverov podnikom k ďalšiemu nárastu objemu poskytnutých úverov. Pri úveroch veľkým podnikom bol zaznamenaný nárast podielu bánk, ktoré zmiernovali úverové štandardy, a to hlavne na krátkodobé úvery. Niektoré banky však pristúpili k sprísneniu úverových štandardov najmä kvôli zmenám v systéme riadenia kreditného rizika a z dôvodu zmien v kvalite úverového portfólia. Na trhu malým a stredným podnikom pokračoval trend uvoľňovania úverových štandardov a to hlavne z dôvodu konkurencie. Prejavilo sa to poklesom priamych poplatkov, znížením úrokových sadzieb a znížením maximálnych limitov na objem a dĺžku splatnosti úverov.

V sektore retailových úverov bol taktiež zaznamenaný nárast objemu poskytnutých úverov. Pokračoval trend zmiernovania úverových štandardov na úvery zabezpečené nehnuteľnosťou. Na ostatné úvery a úvery prostredníctvom prečerpania účtov a kreditných kariet bolo zaznamenané sprísňovanie úverových štandardov. Najväčší podiel bánk uviedol ako dôvod na zmiernovanie úverových štandardov konkurenciu zo strany ostatných bánk. Zmeny v dopyte obyvateľstva po úveroch a vývoj na trhu nehnuteľností mali tiež veľký vplyv na zmiernovanie úverových štandardov. Prejavilo sa to hlavne na znížení požiadaviek na hodnotenie finančnej situácie klienta a na zvýšení limitov na objem a maximálnu dĺžku splatnosti úverov. Na sprísňovanie úverových štandardov mali najväčší vplyv zmeny v rizikovom apetíte bánk a zmeny v systéme riadenia kreditného rizika, čo sa prejavilo nárastom priamych poplatkov a zvýšením úrokových marží.

Poznámka k spôsobu prezentácie agregovaných údajov:

Pokiaľ nie je uvedené inak, údaje v texte aj v grafoch sú uvedené vo forme tzv. **čistého percentuálneho podielu**. Napr. čistý percentuálny podiel bánk, ktoré zmiernili svoje úverové štandardy na poskytovanie úverov obyvateľstvu, je vypočítaný ako rozdiel percentuálneho podielu úverov obyvateľstvu poskytnutých bankami, ktoré uviedli zmiernenie štandardov, na celkových úveroch, a percentuálneho podielu úverov obyvateľstvu poskytnutých bankami, ktoré uviedli sprísnenie štandardov, na celkových úveroch. Zjednodušene povedané, jednotlivé odpovede bánk sú vážené priemerným objemom úverov príslušného typu za prvý polrok 2007. Presný postup výpočtu uvedeného ukazovateľa a agregácie odpovedí od jednotlivých bánk je podrobne vysvetlený v dokumente „Metodológia vyhodnotenia dotazníka“.

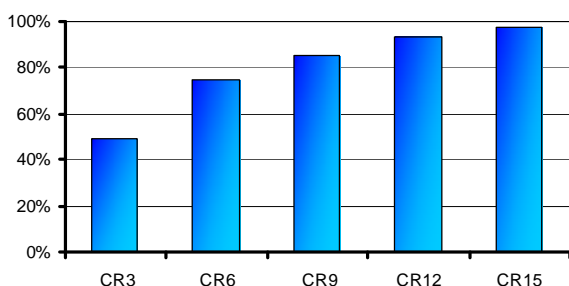
Výsledky prieskumu sú prezentované v agregovanej podobe. Správa je založená na názoroch jednotlivých bánk a nevyjadruje názory NBS.

Úvery podnikom

Situácia na trhu podnikov

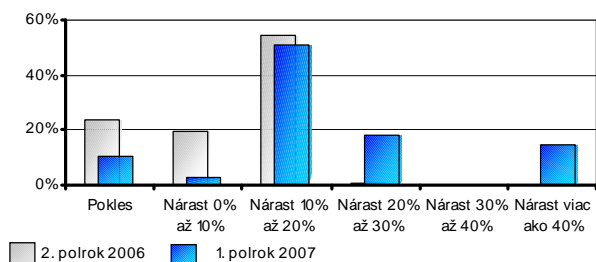
Trh úverov podnikom, ktorý zahŕňa úvery domácim a zahraničným nefinančným a finančným spoločnostiam, živnostiam a neziskovým organizáciám, zaznamenal počas prvého polroka 2007 pokračovanie trendu nárastu celkového objemu. Tempo rastu úverov zaznamenalo v tomto polroku nárast. Objem úverov podnikom počas prvého polroka 2007 vzrástol o 56 mld. Sk, t.j. o 14%. Podiel objemu úverov podnikom poskytnutých tromi najväčšími bankami na celkových úveroch vzrástol v prvom polroku 2007 na hodnotu 49% (Graf 1). Nárast objemu úverov podnikom nebol rovnomerný v rámci bankového sektora (Graf 2).

Graf 1 Koncentrácia poskytnutých úverov podnikom v bankovom sektore

CRk index vyjadruje podiel úverov k bankám s najvyšším poskytnutým objemom úverov podnikom na celkovom objeme poskytnutých úverov podnikom.

Graf 2 Rozloženie percentuálneho nárastu objemu úverov podnikom za prvý polrok 2007

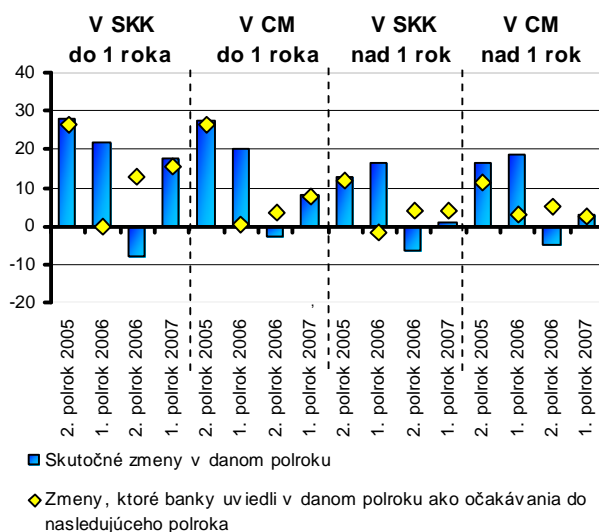
Na vodorovnej osi je zobrazená zmena objemu úverov poskytnutých podnikom. Na zvislej osi je zobrazený podiel bánk v danom stĺpci na celkových úveroch poskytnutých podnikom.

Vývoj na strane ponuky

V prvom polroku 2007 nastali niektoré zmeny v úverových štandardoch a dochádzalo k ďalšiemu uvoľňovaniu úverových štandardov na trhu úverom veľkým podnikom. Jedine v kategórii krátkodobých úverov denominovaných v domácej mene došlo k výraznému uvoľneniu úverových štandardov, podľa očakávania predchádzajúceho polroka. Na trhu úverov malým a stredným podnikom došlo v priebehu prvého polroka k poklesu podielu bánk, ktoré zmiernovali úverové štandardy. Avšak banky v minulom polroku očakávali takmer úplné zastavenie trendu uvoľňovania úverových štandardov.

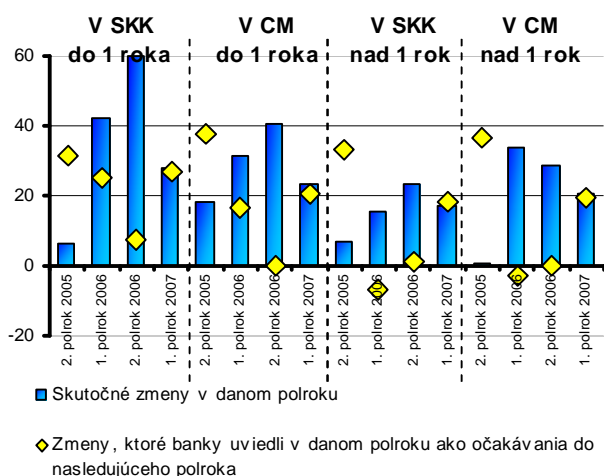
Celkovo možno povedať, že situácia na trhu úverov veľkým podnikom nezaznamenala výraznejšie zmeny, došlo k miernemu uvoľneniu úverových štandardov pre krátkodobé úvery v domácej mene. V sektore úverov malým a stredným podnikom pretrváva trend zmiernovania úverových štandardov, aj keď došlo k poklesu percentuálneho podielu bánk, ktoré zmiernovali svoje úverové štandardy.

Graf 3 Zmeny úverových štandardov na úvery veľkým podnikom

Na zvislej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk, ktoré zmiernili svoje úverové štandardy na poskytovanie úverov veľkým podnikom.

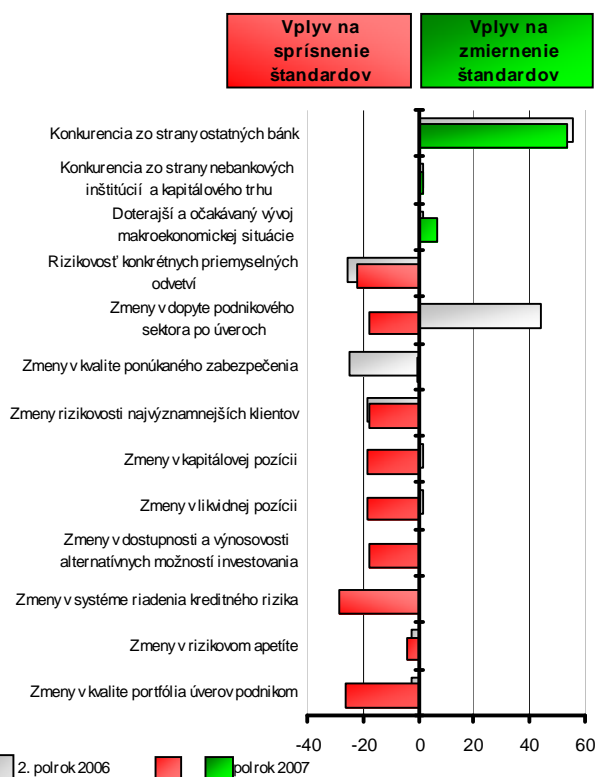
Graf 4 Zmeny úverových štandardov na úvery malým a stredným podnikom

Na zvislej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk, ktoré zmiernili svoje úverové štandardy na poskytovanie úverov malým a stredným podnikom.

Dôvodom na zmiernovanie úverových štandardov podnikom bolo, ako uviedli jednotlivé banky v dotazníku, konkurencia zo strany ostatných bánk a v malej miere aj očakávaný vývoj makroekonomickej situácie. Naopak banky, ktoré sprísňovali úverové štandardy, uviedli ako najčastejšie dôvody zmeny v systéme riadenia kreditného rizika, zmeny v kvalite úverového portfólia a rizikovosť niektorých priemyselných odvetví. Ďalším dôvodom na sprísňovanie úverových štandardov, ktoré banky uviedli, boli zmeny v dopyte podnikového sektora po úveroch, pričom tento faktor bol v minulom polroku jeden z najvýznamnejších práve pri zmiernovaní úverových štandardov, ďalej sú to zmeny v rizikovosti najvýznamnejších klientov, zmeny v kapitálovej pozícii, zmeny v likvidnej pozícii a zmeny v dostupnosti výnosovosti alternatívnych možností investovania.

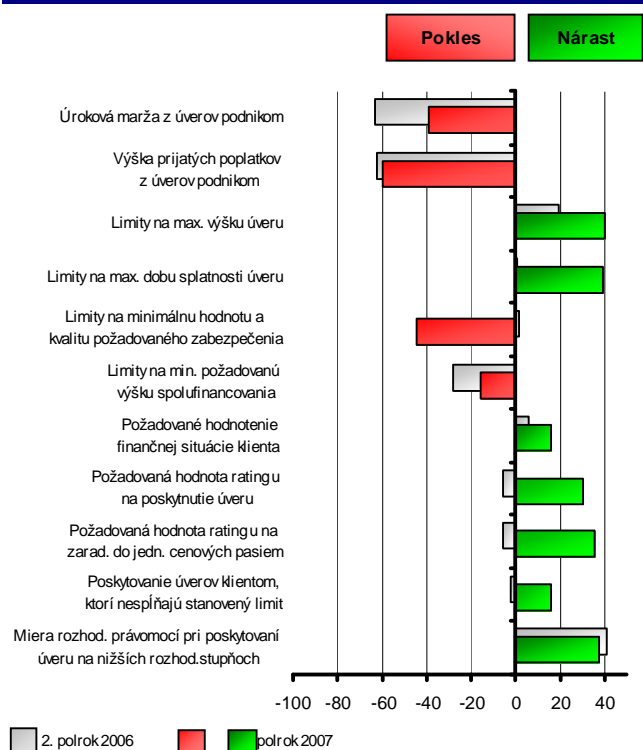
Graf 5 Faktory vplyvajúce na zmeny úverových štandardov na úvery podnikom

Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

V konkrétnych podmienkach poskytovania úverov podnikom nastali niektoré zmeny. Stále pretrvávajú pokles úrokových marží na úvery podnikom, aj keď v menšej miere ako v roku 2006. Pretrvávajú pokles poplatkov spojených s poskytovaním úverov. Zmierňovanie úverových štandardov sa prejavilo najmä poklesom limitov na maximálnu hodnotu a kvalitu požadovaného zabezpečenia, nárastom limitov na maximálnu výšku úverov a nárastom limitov na maximálnu dobu splatnosti úverov. Na druhej strane niektoré banky sprísňovali úverové štandardy a to nárastom požadovaného hodnotenia finančnej situácie podniku, nárastom požadovanej hodnoty ratingu.

Graf 6 Zmeny v konkrétnych podmienkach poskytovania úverov podnikom

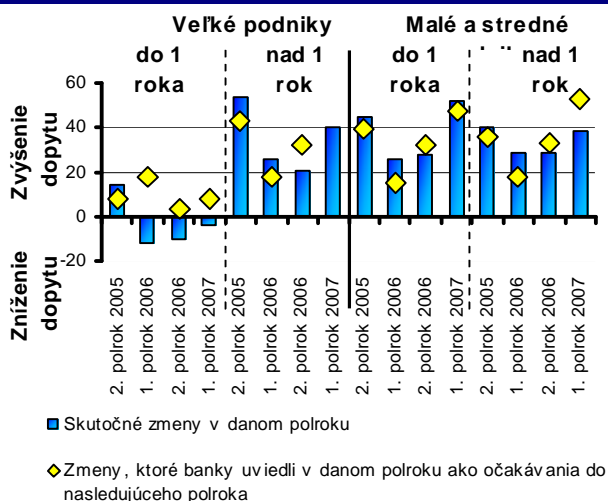

Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Vývoj na strane dopytu

Ako už bolo uvedené, zmeny v dopyte podnikov po úveroch mali pozitívny vplyv na sprísňovanie úverových štandardov. Dopyt rástol najmä na trhu úverov malým a stredným podnikom, ale aj na trhu veľkým podnikom v prípade dlhodobých úverov. V prípade krátkodobých úverov veľkým podnikom nebola zaznamenaná výrazná zmena v dopyte po úveroch. V druhom polroku 2007 banky očakávajú približne rovnaký vývoj dopytu po úveroch.

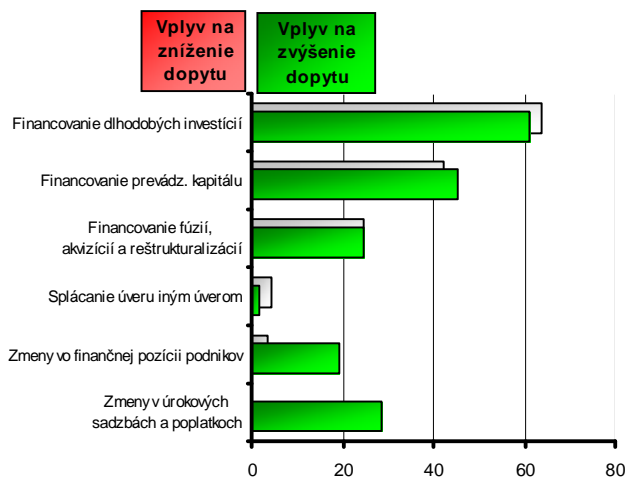
Graf 7 Zmeny v dopyte po úveroch podnikom

Na zvislej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Najvýznamnejším dôvodom rastu dopytu po úveroch podnikov zostáva naďalej financovanie dlhodobých investícií a financovanie prevádzkového kapitálu. Zmenou oproti roku 2006 je významnejší vplyv zmien v úrokových sadzbách a poplatkoch a zmien vo finančnej situácii podnikov, čo pozitívne ovplyvnilo nárast dopytu podnikov po úveroch.

Graf 8 Faktory vplyvajúce na zmeny v dopyte po úveroch podnikom

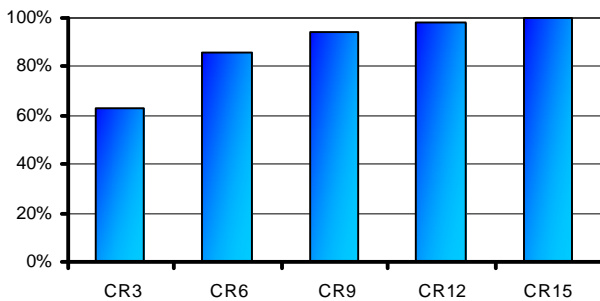
Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Úvery obyvateľstvu

Situácia na trhu úverov obyvateľstvu

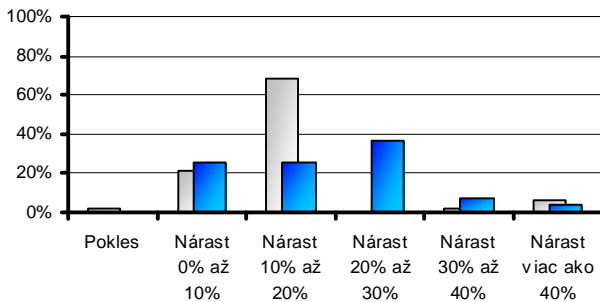
Počas prvého polroka 2007 pokračoval trend rastu úver obyvateľstvu. Tempo rastu sa mierne zvýšilo oproti druhému polroku 2006. Objem úverov poskytnutých obyvateľstvu vzrástol za posledný polrok o 18%. Nárast objemu úverov zaznamenal rovnomernejšie rozdelenie ako v predchádzajúcom polroku. Na trhu retailových úverov stále prevláda dominancia troch najväčších bánk, ktorých pozícia zostáva rovnaká vzhľadom na druhý polrok 2006.

Graf 10 Koncentrácia poskytnutých úverov obyvateľstvu v bankovom sektore

CRk index vyjadruje podiel úverov k bánk s najvyšším poskytnutým objemom úverov obyvateľstvu na celkovom objeme poskytnutých úverov obyvateľstvu.

Graf 9 Rozloženie percentuálnej zmeny objemu úverov obyvateľstvu za prvý polrok 2007

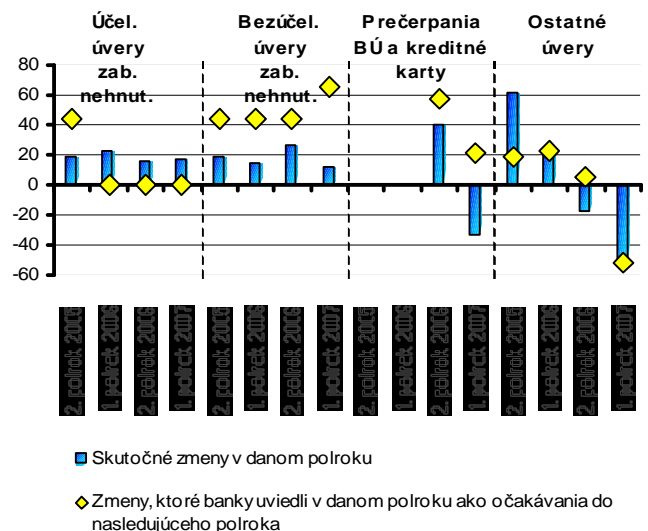
Na vodorovnej osi je zobrazená zmena objemu úverov poskytnutých obyvateľstvu. Na zvislej osi je zobrazený podiel bánk v danom stĺpci na celkových úverov poskytnutých obyvateľstvu.

Vývoj na strane ponuky

V sektore retailových úverov nebolo zaznamenané výrazné zmiernovanie úverových štandardov. Úverové štandardy zmiernovali banky len v prípade úverov zabezpečených nehnuteľnosťami. V kategórii úverov poskytovaných prostredníctvom prečerpania

a kreditných kariet, ako aj v prípade ostatných úverov, došlo dokonca k sprísneniu úverových štandardov, čo nebolo v súlade s očakávaniami z druhého polroka 2006. Najviac sa to prejavilo pri úveroch prostredníctvom prečerpania bankových účtov a kreditných kariet, kde v roku 2006 bol zaznamenaný vysoký podiel bánk zmiernujúcich úverové štandardy obyvateľstvu na takéto úvery. Tak ako aj v predchádzajúcom polroku sa v druhom polroku očakáva zmiernovanie úverových štandardov na retailové úvery, najmä na bezúčelové úvery zabezpečené nehnuteľnosťou a mierny nárast sa očakáva aj na úvery prostredníctvom prečerpania a kreditných kariet. Pri bezúčelových úveroch sa neočakáva žiadna zmena zo strany ponuky bánk.

Graf 11 Zmeny úverových štandardov na úvery obyvateľstvu

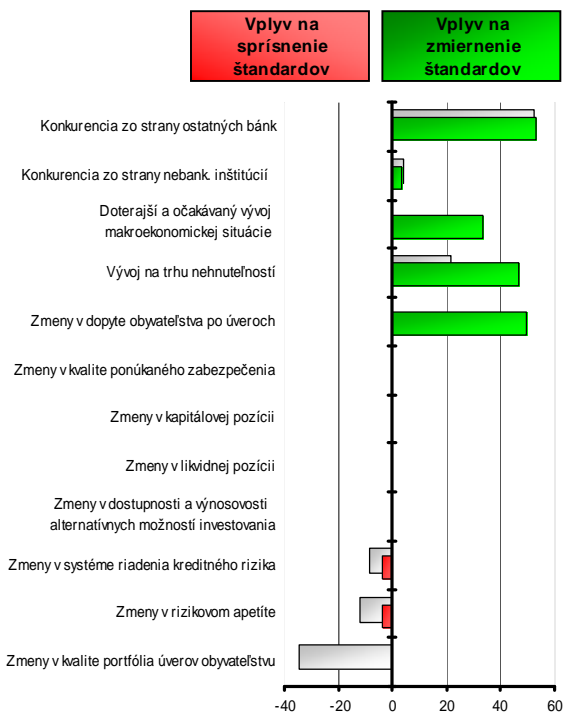
Na zvislej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk, ktoré zmiernili svoje úverové štandardy na poskytovanie úverov obyvateľstvu.

Hlavnými faktormi počas prvého polroka 2007 na zmiernovanie úverových štandardov na úvery obyvateľstvu bola naďalej konkurencia zo strany bánk a zmeny v dopyte obyvateľstva po úveroch. Pozitívne vplýval aj vývoj na trhu nehnuteľností a doterajší očakávaný vývoj makroekonomickej situácie. Na sprísňovanie úverových štandardov mali hlavný vplyv faktory ako zmeny v systéme riadenia kreditného rizika a zmeny v rizikovom apetíte bánk. V rámci týchto faktorov došlo v priebehu prvého polroka 2007 k niekoľkým zmenám. Vzrástol význam dopytu obyvateľstva po úveroch, vývoja na trhu nehnuteľnosti a význam očakávanej

makroekonomickej situácie, ktoré, ako už bolo uvedené, boli hlavné faktory na zmiernovanie úverových štandardov.

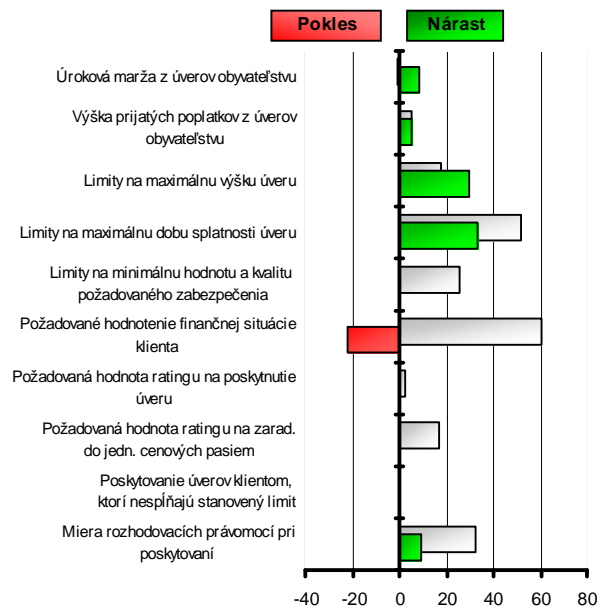
Zmeny na strane ponuky bánk sa prejavili hlavne v zvýšení limitov na maximálnu výšku úverov a v zvýšení limitov na maximálnu dobu splatnosti. Výška priamych poplatkov a úrokových marží zaznamenali len mierny nárast. Významná zmena nastala v požadovanej hodnote finančnej situácii klienta, kde bol zaznamenaný pokles oproti druhému polroku 2006, kedy bol naopak zaznamenaný výrazný nárast v požiadavkách na finančné hodnotenie klienta.

Graf 12 Faktory vplyvajúce na zmeny úverových štandardov na úvery obyvateľstvu

Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Graf 13 Zmeny v konkrétnych podmienkach poskytovania úverov obyvateľstvu

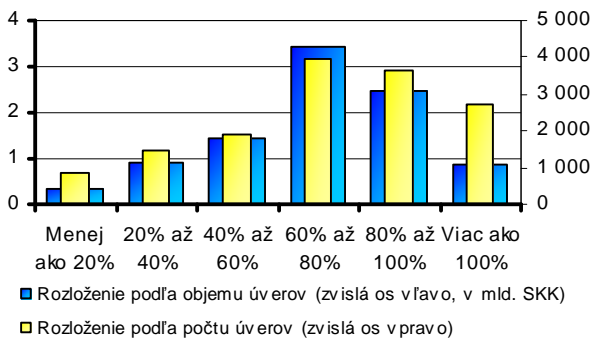

Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Zabezpečenie úverov

V rozložení podielu hodnoty úveru na hodnote zabezpečenia (tzv. *loan-to-value ratio*, *LTV*) majú najväčší podiel úvery s hodnotou zabezpečenia v intervale od 60 do 80%. Významný podiel majú aj úvery s hodnotou zabezpečenia od 80 do 100% a od 40 do 60%. V prípade porovnávania podľa počtu úverov, je významná aj kategória s LTV nad 100%.

Graf 14 Rozdelenie podielu hodnoty úveru k hodnote zabezp. (úvery na nehnuteľnosti poskyt. v 1. polroku 2007)

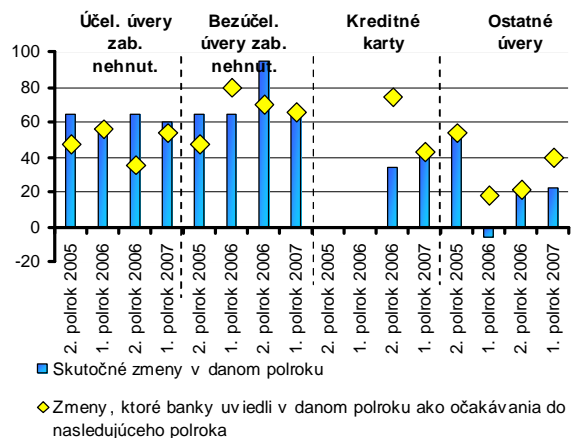

Vývoj na strane dopytu

Ako už bolo vedené, zmeny v dopyte obyvateľstva mali výrazný vplyv na zmiernenie úverových štandardov na úvery retailu. V samotnom dopyte po retailových úveroch došlo podľa očakávania k nárastu, teda pokračoval trend rastu úverov obyvateľstvu. Najvyšší nárast dopytu zaznamenali úvery zabezpečené nehnuteľnosťami, avšak nárast zaznamenali aj úvery prostredníctvom prečerpania účtov a kreditných kariet, taktiež aj ostatné úvery.

Na zvýšenie dopytu po retailových úveroch mali zmeny vo výške príjmov domácností a zmeny vo výdavkoch na kúpu nehnuteľností. Významný vplyv mali aj ďalšie faktory, ktoré pozitívne ovplyvnili nárast dopytu po retailových úveroch a to zmeny vo vývoji na trhu nehnuteľností a zmeny v úrokových sadzbách a poplatkoch. Všetky spomínané faktory zaznamenali nárast oproti druhému polroku 2006.

Graf 15 Zmeny v dopyte po úveroch obyvateľstvu

Na zvislej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Graf 16 Faktory vplyvajúce na zmeny dopytu po úveroch obyvateľstvu

Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.